

شیکردنه وهیه کی دهرن ناسی له ناستی حیزبه کانی رۆژه لاتی کوردستان

دیاکو ملهیی

Diyako-d@hotmail.com

بیگومان دهرن ناسی وهک زانستیکی زۆر به هیژ توانی یارمهتیدهریکی باش بی بۆ مرۆف و له سالی 1879 وهک زانستیکی که بتوانی به شیوهیه کی عیلمی و لۆژیکی له ناستی زانکۆ و قۆتابخانه کان وانه یهک بیئت و ئاکادیمیکیانه له سهری بدوین بهم شیوهیه هاته نێو دونیای مرۆفکانه وه و بهم شیوه ناکار و بهرپرچ و به گشتی ئاناتۆمی ئه خلاقی مرۆف، به هۆکار و هۆی کارتیگههه به باشترین شیوه دهردهکهوت و بهم شیوهیه مرۆف وهک ئه وهی خۆی نیشاندده و ده نواند له ژێر چاوی وردبیینی دهرن ناسانه وه بهو جۆره نه بوو. بیگومان ئه م نه خۆشیانه له تاکیک دا قهتیس نه بووه نه ماوه، به لکۆ به هۆی ئه وهی که مرۆف بوونه وه ریکی کۆمه لایه تیه ده بویه که له گه ل هاوشیوه کانی خۆی به چروپری و گهرم و گوری تا دوا ی بیویه بهم هۆیه ش و بهم پییه ش هه مان نه خۆشی دهرونی رهنگدانه وهی له ناستیک بهرترت و قهره بالغتار دا خۆی ده نواند به گوته یه کی دیکه وهک کۆمه لیک هاوشیوه (وهکۆ جه مسهریک) رهنگی ده دایه وه، بهم هۆیه شه که ئیمه سرنجی زۆر گروپ و تاقم و حیزب ده دهین زۆرینه ی مرۆفکانه یان له بواری دهرن ناسیه وه یه ک شیوه ن .

مه به سته له م پییه شه کیه، ته یار کردنیکی سه ره تای بی بوو بۆ باسکردن و شیکردنه وهی کورت (له سه ره حیزبه کان) و ئاوه لاکردنی باسه که مان. ئه وهی راستی بی ئه وهیه نه خۆشی دهرونی ئه گهر هاته ناو ساحه ی سیاسه ته وه و به شوینیدا، سه ره وهی ریکخراو یان گروپی گرت و له و که سانه دا وینا کرا بیگومان دهر نه نجامی باش و به سوود و ئه وهی که خواسته ویست و دروشمی ئه ولایه نه پیک نایهت و نابیئت چاوه روانیشی بیئت. ئه وه نه خۆشیه که له زۆربه که سایه تی حیزبه کان دا باوه و بهم پییه ش هه لویستی ئه و ریکخراوه یه ده خاته ژێر کاریگهه راسته خۆی خۆی (به داخوهه پیکهاته ی حیزبه کانی ئیمه وان "دیکتاتۆر و ئاریستۆکراسی")، خۆ به بچوک زانییه که واته هه مووان له خۆیان به زل تر و به هیژ تر زانییه، لی ره دایه که ئه م حیزبانه به پی ی بهرژه وهندی سیاسی و له ژێر کاریگهه نه خۆشی دهرونی تاکه کان خۆیان به زله یز و ده سه لاتدار ناو ده بن (پهروپاگه نده بۆ خۆ کردن) و ئه وانی دیکه بچوک و بی ده سه لات ناو ده نین (پروپاگه نده ی مه نفی بۆ ئه وانی دیکه) ئه مه ش له کرده وه و قسه کانیان بهروونی بهرچاوه. لی ره بۆ ئه وهی که بچوکی خۆیان به شارنه وه و ئه وانی دی به بچوک له قه له م بدن ئه م ریگه هه لده بژێرن و ده سته ی خۆیان پیش ده خن.

وهک وتمان ئه م حیزبانه که خۆیان به راستی به لاواز و کهم ده سه لات (سیاسی و ناو خۆیی) ده زانن بۆ قهره بوو کردنه وهی ئه م خالی لاواز و سه ره کییه که زۆریش گه وره یه، دین و ریگه و مه نفی هه لده بژێرن که واته دژایه تی نا راسته وخۆ له گه ل ریکخراوه کانی هاوشیوه و هاو ئامانجی خۆیان. لی ره دایه که هه بوونی ئامانجی یه کسان و دروشمیکی یه که رهنگ له زۆر شت دا ریکنا خرین، به لکۆ له یه کتری دهر باز ده بن و دژایه تی یه کن. ئه م نه خۆشینه و دهره نجامه کانی وهک وایه: مرۆفیک به هۆی ترسی له تاریکی کاتی پویشتن به ریگه ی تاریک دا له گه ل خۆی قسان بکات.

به هه مان شیوه که سانی یه ک شیوه له دهووری یه کتر دا کۆده بنه وه بهم پییه ش زۆرترین ئاکار و ریفلیکسه کان، هه ره له سه ره وهی ریکخراو تا خواره وه وهک یه ک دینه بهرچاوه. له سه ره ئه م ئه ساسه ش من پییشنیا ر ئه که م ئه نجومه نیککی دهرووناسی له هه ره حیزبیک دا پیک بیئت که ئه رکی سه ره شانیان وهک له ناویان دا دیار و روون و ئاشکرایه به باشترین شیوه جی به جی بکه ن. له بهر ئه وهیه مرۆفی ئیمه زۆر که م و کوپی دهرونی تی دایه که به ناو لا بوونی ریگه ی بۆ ناو سیاسهت و پاشان به ده سته هیئانی پله چاره نووس سازه کان له ریکخراو دا لاری مه لی دۆلیکی بی بن تووش ده کات. چۆن لی ره دا بهرژه وهندی ریکخراو و ئامانجی سه ره کی به پیناسه ی خۆی تی ده گات و هه لویست و بریاری ریکخراو ده که ویته ژێر کاریگهه راسته وخۆی ئه و که سایه تیه.

سه ره وهی ریکخراو به هۆی هه بوونی نه خۆشی دهروونی (خۆ به بچوک دیتن) دیت و بهم ریگه یه ده یه ویئت خۆی مه زن نیشان دا. له سه قسه ی ئه و قسه کردن نابیئت، ره خنه قهت قبول ناکات به لایه وه دیموکراسی شتیکی دروشمییه و به گشتی ده توانین بلین گوندیه کی ته واره جا بۆ خۆ به زل زانین دهوول و زۆر نایه کی ده خاته شوینی خۆی بۆ ئه م لاو ئه ولا، بۆخۆ مه تره ح کردن له گه ل خراپترین لایه نه کان و دۆژمانیشی دا داده نیشیئت. هه ره روژ و بیانه یه که دیه وی خۆی و لایه نه که ی بکا به رۆژه و به گشتی له گروپه یا حیزبه دا سیستمیکی بهرپۆیه بهری و په ره رده بهرپۆیه ده جیت که له سه ره وهی ریکخراو و به تاییه تی یه که مین که س (سکریتیر) کاریزما ساز ده کرت (وهینه مان زۆره). لی ره دایه که ئه و که سانه ش (به ئه زمونی پویشوی خه بات یا بی ئه زمون) دین و ده چنه ریژه کانی ئه و حیزبانه ده یانه وی وهک هه مان کاریزما ساخته ی حیزب بن: قسه کردن، رویشتن به ریگا، چۆنی لیباس پوشین، چۆنی ئاکار و ره فتار و به گشتی هه مووی بواره کانی.

به م پییه ش که له یه ک سیستم دا هاو شیوه کان ساز ده بن به لام به یه ک جیاوازی که ئه وانیش هه موویان به بنده ستن خۆیان بی ده سه لات ده زانن واته هه مان خۆ به بچوک زانین له وان دا به زه قترین شیوه دهرده که وی و ژیا نیکی به ته وای و اتا واقیعی به سه ره نابه ن چوون لاسای

کردنەوه زۆر زۆر مروڤ تووشی مەراق دەکات. بە گشتی ئەگەر هەر یەک لە ئێمە حیزبەکان رۆژەلاتی کوردستانی رویشتی بین یان چەند کادر و پیشمەرگە یەکانمان بینا بی و لە گەل سەرەوهی ریکخراوەکانیان پیوانیان بکەین هەموو شت بۆمان ئاشکرا دەبی.